

ters die God zelf met eigen Goddelijken vinger op de Tafelen van den Sinai heeft geschreven. Paulus wijst terug op wat staat in Ex. 31:18: »En God gaf aan Mozes de twee tafelen der Gevoelens, tafelen van steen, beschreven met den vinger Gods.» En daartegenover stelt de apostel nu een geheel ander schrijven van God. Een schrijven niet op tafelen van steen, maar op de tafelen van ons menscheleijk hart, waarvan hij gelezen had in Jeremia 31:33, in deze woorden: »Ik zal mijne wet in hun binnenste geven, en zal die in hun hart schrijven.» Zoo werd de Wet Gods dus op tweeërlei manier, altoos door God zelf, geschreven: de eene maal met zichtbare letterteekens op tafelen van steen, en de andere maal met trekken des Geestes op de tafelen van het hart. En van die tweeërlei wijze, waarop God zijn Wet ons ten behoeve schreef, daarvan zegt nu de apostel, dat de Wet Gods, zoolang ze nog alleen op de steenen tafelen, in zichtbare letterteekens voor ons staat, ons doodt, en dat ze ons dan eerst levend maakt, als God de Heere datzelfde wat hij eerst op steen, in letters, voor ons schreef, nu schrijven gaat door den Geest op de tafelen van ons hart.

De apostel had de waarheid van die tegenstelling aan zijn eigen hart en aan zijn eigen ziel onderhouden. Hij had drie perioden doorleefd. »Zonder de Wet, leerde ik eertijds» (Rom. 7: 9), dat was zijn eerste periode. En daarvan zegt hij, dat hij toen niet wist wat zonde was, en dat de zonde hem weinig prikkelde. Maar toen maakte hij kennis met »de Wet op de tafelen van steen», en ging hierna in zijn tweede periode over. Toen kende hij de Wet Gods, maar nog alleen in de letter. En gevolg van die kennis was, dat hij nu de zonde ontdekte, tot zonde geprikkeld werd, en leedlijk werd gedood. Hij zegt er van: Zonder de Wet zoo leerde ik eertijds, maar toen de Wet gekomen is, is de slapende zonde in mij levend geworden, en ik ben gestorven. Natuurlijk was de Wet ten leven, maar mij is ze ten dood bevonden. Want de zonde in mij, door de Wet geprikkeld, heeft mij verleid, en daardoor gedood. En daarna kwam toen eindelijk de derde periode, toen God ook op de tafelen van Paulus' hart dezelfde Wet geestelijk inschreef. En toen kwam de vrijmaking. En hiernaede de terugdringing der zonde. Door den Geest het leven.

Ge moogt dus niet zeggen: Omdat de letter doodt, wil ik niet die letter niets van doen hebben, en moet die letter weg. Integendeel, die letter moet beginnen met ook u te doden; en de verhinderende oorzaak, waardoor het komt, dat de Geest er zoo weinigen vrijmaakt, ligt juist daarin dat ze weigeren door de letter gedood te worden. Paulus zegt niet: Dat de letter mij doodde, was mijn ongeluk. Verre van dien, juist dat sterren door de Wet was ook hem de doorgang tot het leven geweest. De geschreven Wet moet ons doden, en eerst wie door de Wet gedood is, komt voor de poorte des levens, niet zich ontluiten, en gaat er door ten leven in. Geen verlossing zonder kennis van ellende, en op de vraag: Hoe kent gij uwe ellende? luidt het antwoord onveranderlijk alle eeuwen door, onder Oud en Nieuw Verbond: Door de geschreven Wet Gods. En die kennis van uw ellende begint wel als de Wet Gods u neerwerpt, en gaat wel door, als de Wet Gods u de knie op de borst zet en u pijn doet, maar volloed wordt die kennis uwer ellende eerst, als die Wet Gods u ook heeft gedood. Zoo heeft gedood, dat er niets meer in u leeft, waaraan ge u kunt vastklemmen, en tot ge gansch hulpeloos en ontbloot en dood in uzeiven, alant u ook ontsluit voor de reddende genade Gods.

Wil iemand dit nu niet, handhaaft hij tegenover die Wet Gods, die hem doden wil en doden moet, zijn eigen onheilgeven, zijn zondig ik, zijn splendenen vrijen wil, zijn willekeurige eigenaardigheid, goed, dan doodt die Wet u hier op aarde niet. Maar waan niet dat ge daarom den dood ontkomt. Het verschilt is maar, dat zoo iemand hier zich niet geestelijk door de Wet Gods wil laten doden, hij dan na zijn dood door diezelfde Wet Gods voor eeuwig gedood wordt. Alleen wie volkomenlijk opvolgt al wat in de Wet geschreven staat, zal leven. Al wie die Wet niet volkomenlijk volbrengt, op dien rust de vloek, en in dien vloek de eeuwige dood. Wat bestreden moet worden, en wat Paulus bestrijdt is dus niet, dat de letter, d. i. de Wet Gods op de tafelen van steen ons doodt. Dat toch kon niet anders, dat moest ze doen. Niet omdat de Wet zelf vermoordend is, maar omdat de zondaar voor die Wet Gods niet kan bestaan. Neen, het kwaad waar Paulus tegen ingaat, is, dat men waant aan die in letters geschreven Wet genoeg te hebben, en dat men deze Wet Gods op de steenen tafelen niet voor de voorlooper, maar voor de blijvende, aldoende, duurzame bedeeeling aanziet. Kort gezegd, dat men niet door de letter zich laat doden, om dood zijnde het leven des Geestes te vinden. De letter, de Wet op de tafelen van steen, doodt alijd en moet doden. Of hier geestelijk, opdat ge ten leven komt. Of na uw sterven persoonlijk, om u voor altoos te werpen in den eeuwigen dood.

Eerst stond de Wet, toen God den mensch schiep, geschreven in zijn hart. Hij kon die volbrengen. Het was de ordinantie van het Werkverbond. Omdat de mensch nog geen zondaar was, doodde de Wet niet, maar zoo hem geleid hebben ten eeuwigen leven. Toen viel de mensch, en werd het geestelijke schrift van de Wet op de tafelen zijn hart onleesbaar. Er bleef nog wel iets over, maar onduidelijk, niet scherp meer belijfd, bij den ander, dan bij den ander, dooreengemengd en verward. Al verlanwende en te niet gaande. Ten leste onleesbaar tot onherkenbaar wordens toe. Om aan die ellende een einde te maken, heeft God toen in zijn genade, diezelfde wet die we binnenin ons hart niet meer lezen konden, ons van buiten laten lezen, en ze daarom op twee steenen tafelen geschreven, en hegeen op de tafelen van steen stond, eerst aan heel Israël, straks aan heel de wereld laten bekend maken. En toen eerst merkte wie God zocht, hoe ver hij was afgeweken, hoe diep verzondigd zijn wezen was, en toen hij zich aan de »Wet op steen» poogde op te richten, sloeg hij voor die Wet neer, en ontdekte hij aan de »Wet op steen» met eiken nieuwen dag al duidelijker zijn

onmachtigheid, zijn verdorvenheid, zijn geestelijken dood. En zoo kwam hij door dien Tuchtmeester tot Christus. Hij lag nu hulpeloos, reddeloos, radeloos neer in zijn eigen doodsbanden. Zoo had God hem toen bereid en onvankelijk gemaakt voor de werkende genade, en die doorwerkende genade kwam nu hierin uit, dat diezelfde God, die eerst in Adams ziel zijn wil geïmpre had, en daarna diezelfde Wet op Sinai in steen buiten ons stelde, thans diezelfde Wet weer inschreef op de tafelen van het hart van zijn kind, en dat schrift van zijn hart levend hield door de gestadige inwerking van den Heiligen Geest.

Zoo was er een lijder, die eerst gezonde dagen kende, en toen vanzelf adem haalde, zonder haast te merken dat hij 't deed. Maar toen sloop hem krankheid in de keel. De ademhaling werd hem belemmerd. En eindelijk dreigde ze op te houden. En hij was des stikkens nabij. In dien nood kwam heilkundige hulp hem te stude. Een kunstmatige ademhaling werd aangebracht, die buiten hem omging. Maar dat duurde slechts tot den tijd der genezing. Want toen hij genezen was, toen nam de heilmeester zijn instrument weer weg, omdat nu de natuurlijke ademhaling was teruggekomen. En zoo nu doet God ook met den zondaar, want een zondaar die weer natuurlijk ademen kan, is een kind Gods.

Amsterdam, 23 October 1896.
Onwaarheid in de Nederl. Hervormde Kerk.

Deze titel is niet van ons. Hij is van een Hervormd predikant, en wel van Ds. G. Bruna, predikant te Bourse. Hij zelf plaatste deze aanklacht als titel aan het hoofd van een vlugschrift, door hem in Juni dezes jaars uitgegeven. Het loont de moeite op dit opmerkelijk geschrift nader in te gaan. Deze predikant toch maakt al den indruk van rondborstigheid te zijn, geen advocatenpleidooi te voeren, maar waarheid te beoelien. Lees slechts deze paragraaf over de Doleantie:

Is dus het doel, dat we moeten bereiken soverreiniteit van elken kring, dan komt van zelve de vraag bij ons op: waarom dan niet de kortste weg genomen en u aangesloten bij die kringen, waar deze soverreiniteit reeds is: vrije gemeenten, Gereformeerde kerken? Nu zoude hierin zeer zeker, vooral voor de predikanten, het financieel bezwaar mogen meespreken, daar de uittreedenden alle recht op beattingen en uitkeeringen verliezen. Maar moge dit mede spreken, dit stoffelijk bezwaar alleen zou geen oogenblik tegen geestelijk voordeel mogen opgewogen worden. Er is echter een geestelijk verlies bij zulk een handelwijze, dat medewegen mag. Omdat in groote kringen van leden der Ned. Herv. Kerk nog geloof aan die kerk als geestelijk instituut gevonden wordt en de oogen voor de onwaarheid daarvan gesloten zijn, daarom wordt in die kringen ieder die de kerk verlaat, voor een scheurmaker of afvallig gehouden. De geschiedenis der doleantie wijst dit uit. En het uitbreiden van b. v. de Gereformeerden zou dan ook geen ander gevolg hebben, dan dat men groote scharen, die nu nog met de waarheid bereikbaar zijn, aan niet-gereformeerden invloed moest overlaten. En dit geldt evenzoo van de modernen en van de Groningers en van elke andere richting: die uittreedt verlaat een arbeidsveld en verliest het. Eerst als er geen »partie grise» meer is, als tot in alle kringen de scheiding der belijdenissen in 't bewustzijn is doorgevoerd, eerst dan kan er sprake zijn van andere scheiding. Het grondbezwaar tegen de doleantie bij vele Gereformeerden is dan ook niet het beginsel, maar alleen de uitvoering, toen het nog te vroeg was, een goede, maar onrijp geplukte vrucht. Is het hieruit duidelijk, dat een uitbreiding van personen en groepjes niet wenschelijk is, nog moet worden gevraagd of het inlijven mogelijk is. Want indien deze wenschelijkheid verandering van beginselen moest veroorzaken, dan natuurlijk zou al 't wenschelijke verdwijnen en zouden de beginselen moeten gehandhaafd worden. Dit bezwaar bestaat bij modernen en Groningers niet: ze zien niet 't minste bezwaar er in, om een kind van geloovige ouders te doopen of een orthodoxe aan het avondmaal toe te laten. Maar bij de orthodoxe richtingen bestaat dit bezwaar wel: op grond van hun beginsel mag de Gereformeerde geen kind van ongelooovigen doopen noch een niet-belijder van den Christus toelaten tot het heilig Avondmaal. En nu is de vraag: kan dit beginsel gehandhaafd worden door die Gereformeerden, welke onder het verband der Ned. Herv. Kerk leven? Zoo ja, dan blijven om de mogelijke winst, zooveen genoomd, zoo neen, dan uitbreiden, wat het ook koste.

Let nu op deze gewichtige verklaringen: 1°. een Gereformerd predikant kan geen niet-belijder tot het heilig Avondmaal toelaten; 2°. wordt hij hietoe gedrongen, dan moet hij uitbreiden, wat het ook koste. In 1886 stond de Gereformeerde kerkeraad van Amsterdam juist voor deze peritente vraag. Hij verklaarde: Ik kan en mag deze niet-belijders niet tot het heilig Avondmaal toelaten. De Hoogere Besturen antwoordden: Gij moet het toch doen. Amsterdam weigerde. En toen schreef het Classicaal Bestuur van Amsterdam, doende wat des kerkeraads is, die niet-belijders toch in, verschoot zich achter de Beheers-quaestie, en zette den kerkeraad af. Juist wat Ds. Bruna hier als gedragslijn voorschrijft, is alzo door den kerkeraad van Amsterdam in 1886 gedaan. Het was daarom wenschelijk dat hij er zich over uitsprak, hoe hij desniettemin oordeelen kan, dat deze kerkeraad anders had moeten handelen. Een Gereformerd predikant, zegt hij, kan en mag geen kind van ongelooovige ouders doopen, noch ook een niet-belijder tot het heilig Avondmaal toelaten. Dus mag ook geen ouderling hietoe medewerken. Toch dwingt men hietoe jaar aan jaar tal van predikanten en ouderlingen, die zegen Gereformerd te zijn.

Wat de kerkeraad doet, doen zij voor hun deel mede. Of iemand op attestatie door u tot het Avondmaal wordt toegelaten of op aanneming staat precies gelijk. En een ieder weet, dat in elke groote gemeente van de Hervormde kerk tal van personen, onder het zegel van een Gereformeerden kerkeraad, recht op Doop en Avondmaal hebben, die feitelijk buiten alle positief Christelijk geloof staan. Nu zegt Ds. Bruna: Dat mag niet. Toch doet men het algemeen. Er is na 1886 geen voorbeeld bekend, dat of Doop, of Avondmaal, of attestatie geweigerd is. Men doet het, niet goedschiks, maar kwaadschiks. Men zou, o, zoo gaarne, weigeren. Vroeger deed men dat dan ook. Maar nu durft men niet meer, omdat men weet dat het op afzetten uitloopt. Ds. Bruna keurt dit af. Hij zegt: Als men u dwingt, uitbreiden, wat het ook koste! Maar zijn stem vindt geen gehoor. Men laat zich dwingen, doet het toch, en blijft, omdat het zooveel kosten zou. Een grondbezwaar tegen de Doleantie heeft hij niet. In beginsel valt hij ons bij. Maar, zoo klaagt hij, de uitvoering van het beginsel kwam te vroeg, de vrucht was nog niet rijp om geplukt te worden. Immiddels geeft hij zelf aan, wanneer de vrucht rijp is, en moet geplukt worden. Dat tijdstip is z. i. gekomen, als men u dwingt om een niet-belijder tot het heilig Avondmaal toe te laten. Welnu, dat tijdstip ligt niet in de toekomst. Dat tijdstip was in 1886 gekomen. Toen deden wij, wat hij zelf aanraadt. We lieten ons niet dwingen, en traden uit het Synodaal verband, wat het ook kostte. Dat tijdstip is er nog. Men dwingt er nog elk viereendert jaar de Gereformeerden in de Hervormde kerk toe. Maar zij treden niet uit. Zij laten zich dwingen. Zij blijven. Omdat het zooveel kosten zou. En Ds. Bruna staat met hen tegenover ons. Vraag: Hoe rijmt ge dit?

Bloemendaal.

Zeer begrijpelijk is het, dat het besluit van het Bestuur van Veldwijk, om de benoeming van Ds. Van Kasteel in te trekken, zekere bevreemding heeft gewekt. Benerijds ziet men hierin een verlooping van den Gereformeerden grondslag der Vereeniging, en anderzijds achten de heeren Dr. Keuchenius en Ds. Littooy, dat de schuld van het gebeurde in hoofdzaak elders ligt. Ons komt voor, dat de schuld noch bij het Bestuur noch bij Ds. Van Kasteel is te zoeken, maar uitsluitend schuilt in de verkeerde begrippen, die misschien een eeuw lang onder ons inheemsch waren geworden. Ook de Gereformeerden waren van lieverlede vervreemd geworden van de juiste en zuivere opvatting van wat op kerkrechtelijk terrein uit de Gereformeerde Belijdenis voortvloet. Dat een predikant een inklevend ambt bezat, twelk hij behield ook al was hij losgemaakt van elke kerk, meenden een tijdlang allen. Niemand dacht er anders over. Eerst in den laatste tijd heeft naukeuriger historisch onderzoek weer de overtuiging gewekt, dat een ambt niet anders dan in een kerk bestaanbaar is, dat een persoonlijk inklevend ambt, na den dood der Apostelen, niet bestaat, en dat diensvolgens een ieder die als Dienaar des Woords ambtelijk handelt wil, Dienaar moet zijn in een bepaalde kerk, hetzij dienstdoende of emeritus of voor bijzonderen dienst afgezonderd. Onder deze omstandigheden nu vinden wij het volkomen verklaarbaar, dat Veldwijk aanvankelijk meende zeer wel iemand met een persoonlijk inklevend ambt te kunnen benoemen, en ook dat Ds. Van Kasteel deze benoeming aanvankelijk aannam. Anderen hadden het vóór hem gedaan. Doch even natuurlijk was het, dat aldra het onjuiste hiervan werd ingezien, en dat altoos een correctie van de begane fout beoogd werd. Vooral na de beslissing van de Generale Synode in Middelburg, in zake Ds. Van der Hoogt, kon dit niet wel anders. Maar natuurlijk bracht dit het Bestuur van Veldwijk in een moeielijk geval. Het staat wel op den grondslag der Gereformeerde beginselen, maar de vraag, wie bij verschil van gevoelens, in deze oordeelen zal, is nog niet uitgemaakt, en gelijk het in zulk een Bestuur gaat, heeft men dan veler meening te eerbiedigen, en ook de gevoeligheid te ontzien van hen, die geen leden onzer kerken zijn. Later komt dat dan wel in den haak. Maar voor een quaestie die reeds hangende was, en onder geheel andere inzichten voorloopig effect verkreeg, gaat het dan moeielijk zoo opeens rechtsomkeert te maken. We vorderen, laat men dat niet vergeten. We vorderen zelfs snel, en in steeds beter spoor. Maar niet opeens, krijgt men alles in den haak. En al verheven we ons dan ook niet, dat het terugnemen van de benoeming van Ds. Van Kasteel een hoogst bedenkelijke stap was, die vooral voor dezen broeder hoogst onaangenaam moest zijn, de quaestie is er niet mede uit. Ze komt straks vanzelf weer aan de orde, want iemand moet zijn plaats innemen. Daarmee zal men voor een nieuw geval

staan. Veldwijk zal dan principieel kiezen of deelen moeten. En ook de man, dien Veldwijk benoemen mocht, zal dan van meet af het goede spoor kunnen betreden. En al aanzet Veldwijk dan nu nog, toch staan we in het vertrouwen, dat ook zijn Bestuur ten slotte voor den dwingenden eis der beginselen zwichten zal, en zal inzien, dat een duurzaam, en opzettelijk, en principieel weerstaan van wat hier eisch is, een nevel tusschen zoo schoone Vereeniging en de Gereformeerden zou doen opkomen, die haar glans verduisteren zou. Wij althans kunnen ons moeielijk voorstellen, dat zich een Gereformerd predikant zoo laten vinden, om de plaats die Ds. Van Kasteel nu niet bezet, in te nemen, op grond van een ingebeeld inklevend persoonlijk ambt, los van eenige kerk. En is dit zoo, dan komt de zaak vanzelf terecht. Misschien wel door opnieuw Ds. Van Kasteel voor deze taak, maar nu de novo te benoemen.

De Kinderdoop en de Heidelberg.

Sommigen beelden zich nog altoos in, dat de Heidelberg een Kinderdoop leert, die enkel slaan zou op de toekomst van het kind, en niet ook op zijn verleden, of op hetgeen achter den Doop ligt. Toch is dit gevoelen verstrekt onhoudbaar. Let slechts op het volgende: 1°. De Kinderdoop is Doop, en de Doop is een Sacrament. En nu leert de Heidelberg in Vraag 65, dat het Sacrament dient, om het geloof niet uit te lokken, niet voor de toekomst als mogelijk te stellen, maar om »het geloof te sterken.» Nu laat geen kerkeraad iemand ten Avondmaal toe, om een geloof te sterken, dat hij misschien in de toekomst krijgen zal; maar om een geloof te sterken, dat verondersteld wordt in hem te zijn. Overmits nu de Catechismus deze bedoeeling van het Sacrament om het geloof te sterken niet slechts van het Avondmaal, maar van beide de Sacramenten in het gemeen uitspreekt, dus ook van den Doop, en in de dagen van Ursinus en Olevianus zooged als alle Doop Kinderdoop was, zoo volgt van tweeën één, of men beschuldigt hen van gedachteeloos schrijven, of er staat in Vraag 69 duidelijk, dat volgens den Heidelberg ook de Kinderdoop strekt, om een aanwezig »geloof te sterken.» 2°. In Vraag 69 wordt gevraagd, hoe de Doop mij verzekert, dat mij de offerande van Christus ten goede komt. En hierop nu wordt geantwoord, dat zoo zekerlijk als ik door het uitwendig water de onreinheid des lichaams verlies, ik zoo zekerlijk ook door het bloed en den Geest van de onzuiverheid mijner ziele gewassen ben.» Let op dit laatste. Er staat niet: gewassen zal worden. Er staat niet: gewassen kan worden. Maar er staat zoo beslist mogelijk: »gewassen ben.» Wordt iemand gedoopt, dan verzekert alzo, volgens den Heidelberg, God hem door dit Sacrament, dat hij van zijn zonde gewassen is. Natuurlijk mits hij geen verworpen is. Daarop nu wordt in Vraag 70 gevraagd, wat dat zegt: gewassen te zijn. En nogmaals antwoordt de Heidelberg: »Het is de vergeving der zonde van God uit genade te hebben; daarna ook door den Heiligen Geest vernieuwd (d. i. wedergeboren) en tot lidmaten van Christus geheiligd te zijn.» Ook hier is dus geen sprake van iets in de toekomst, maar van een vergeving der zonde, een wedergeboorte en een inlijving in Christus die men bezit, heeft en ontving.

3°. In Vraag 73 wordt gevraagd of de Doop dan alleen een leerend karakter heeft. En het antwoord is: Neen, de Doop strekt in het minst niet alleen om ons te leren, dat de afwassing van onze zonde door het bloed van Christus geschiedt, maar veelmeer om ons »door een paad en waartekenen te verzekeren, dat wij zoo waarachtiglijk van onze zonde geestelijk gewassen zijn, als wij met het uitwendig water gewassen worden.» Ook hier dus, teeken, paad en verzekering, dat de doopeling geestelijk gewassen niet zal worden, maar is. Met het water wordt hij nu pas gewassen, maar geestelijk gewassen is hij reeds. En 4°. wordt nu, nadat aldus de betekenis van den heiligen Doop in het gemeen is vastgesteld, nogmaals opzettelijk uitgesproken, dat hetgeen van den Doop der volwassenen geldt, evenzoo geldt van den Doop der kinderen, indien het kinderen van geloovige ouders zijn. Volwassenen en kinderen worden, wat den Doop betreft, gelijk gesteld. Ten eerste: en aan de volwassenen en aan de kinderen wordt het Verbond Gods toegezegd, en beiden zijn dus en in het Verbond en in de kerke Gods begrepen. Ten tweede: niets weniger, niets minder dan aan de volwassenen, wordt ook aan de kinderen der geloovigen, 1°. de vergeving der zonde, en 2°. die werking des Geestes die het geloof werkt, d. i. de wedergeboorte, toegezegd. Natuurlijk ziet dit niet op de toekomst, maar op wat ze hebben. Immers een volwassene wordt niet gedoopt op wat komen kan, maar op wat hij heeft. De gelijkstelling eischt dus, dat dit ook bij de kinderen zoo zij. De kinderen zijn niets weniger, niets minder dan de volwassenen. En ten derde: omdat nu de kinderen met de volwassenen alzo gelijk staan, en in hun aanhoorigheid tot het Verbond en in hun bezit van den Heiligen Geest, daarom moeten ook de kinderen evenals de volwassenen gedoopt worden.

De Doop onderscheidt de geloovigen van de Heidenen en Turken. De kinderen der geloovigen behoreen niet tot de Turken of Heidenen, maar tot de geloovigen. Diensvolgens moeten ook zij gedoopt worden. En wel geldt de realiteit van dit alles alleen voor de uitverkorenen, voor de anderen niet. Maar dit is precies evenzoo bij de volwassene. Al is een volwassene op belijdenis gedoopt, toch bestaat ook voor hem de realiteit van dit alles niet, zoo hij niet uitverkoren is, maar verworpen. En zij Synode van Middelburg, die den geloofmoed der Armenische Christenen tegenover de Mohammedanen herdenkt, verzoekt een zending. Scheurer tegenover elken Mohammedaanse priester, voor zijne naar lichaam en ziel zoo ongelukkige Javanen, die aan zijne lippen hangen, van zijnen Christus te zwijgen! Dit is eenvoudig onjuist. Veelzou Dr. Scheurer zeer stellig tegen den wil en den zin van de Synode te Middelburg handelen, indien hij één enkele goede gelegenheid, om van den Christus te spreken, ongebruikt liet voorbijgaan. Wat de Synode alleen van Dr. Scheurer vroeg is dit: Treed voor het oogenblik niet op als Bedienaar des Woords in openbare godsdienstoefening. Uw weg om de zaak des Heeren in Indië te dienen is allereerst, als arts de harten te winnen, en den Christus aan te bevelen in bijzondere ontmoeting. KUYPER.

Provinciale Groninger Gereformeerde Predikantenconferentie.

Vele predikanten, kerkeraads- en gewone leden van Gereformeerde kerken in de provincie Groningen waren Dinsdagmorgen, den zosten dezer, op de bovenzaal van het Militair Tehuis te Groningen bijeen, om de gepubliceerde conferentie bij te wonen. Na [psalm]gezang en gebed, werd door Dr. Geerds van Appingedam, voorzitter van het moderneren, een openingswoord gesproken, waarna Prof. Bavinck verzocht werd zijn referaat te houden over de onderstaande stellingen: 1. Dewijl het Goddelijk Wezen oneindig boven alle schepel verheven en dus in Zichzelf voor alle schepel onkenbaar is, berust alle kennis in alle wetenschap des menschen op bewuste en vrije openbaring Gods. 2. De inhoud dezer openbaring, genomen in den ruimsin zin, heeft haar archetype in de scientia libera in het bewustzijn Gods; rust op den grondslag der decreta in den wil Gods; is belichaamd in al wat buiten Gods Wezen door Zijn wil als creatuur bestaat; d. i. in den kosmos; en vormt om al deze redenen één organisch geheel. 3. Alle wetenschap des menschen heeft dien kosmos, d. i. dien openbaringsinhoud tot object, en hangt daarom objectief in al hare deelen organisch samen; terwijl ook subjectief deze organische samenhang van alle wetenschap door de eenheid van den menschelijken geest wordt geëischt en bevestigd. 4. Gelijk in alle werken Gods verscheidenheid met eenheid gepaard gaat, zoo sluit ook de organische eenheid der wetenschap de verscheidenheid harer deelen niet uit; en bekleedt met name de theologie in het organisme der wetenschap, vooral ook krachtens de bijzondere openbaring, welke door de zonde noodzakelijk werd, een eigen en zelfstandige plaats. 5. Alle wetenschap is de theologie uiteraad onderscheiden van de kennis Gods, die het deel aller geloovigen is; heeft ze tot subject niet de kerk als instituut maar als organisme; en eischt hare beoefening de toepassing eener wetenschappelijke methode, welke aanwijzing behoort tot de taak der Christelijke filosofie. 6. Het kenmerk der Gereformeerde theologie ligt in haar theologisch karakter, en stelt mistdien aan haar beoefenaar den eisch, om dit karakter over heel haar terrein, met name ook in de verschillende loci der dogmatiek (zoals b. v. verkiesing, rechtvaardigmaking, wedergeboorte, doop) te handhaven; te meer wijl het anthropologische (christologische, soteriologische) uitgangspunt bijkens de historie tot allerlei dwalingen leidt. Nadat Prof. Bavinck zijn hartelijken dank had uitgesproken voor de uitnodiging, om in deze conferentie zijn gevoelens te mogen uiteenzetten over de vraagstukken van den dag, die ons kerkelijk leven betreffen, en daaraan den wensch had toegevoegd, dat het resultaat van deze samenkomst mocht zijn, dat, hoewel wellicht gene overeenstemming op ieder punt, toch meerdere toenadering mocht verkregen worden, ging de referent in op zijne eerste stelling. Inderdaad — zoo zeide spr. — de jaren, welke wij doorleeven zijn een gewichtige tijd. Het karakter van dezen tijd is wel eens omschreven, dat wij kwamen op andere rails, dat de wijsaars waren verzet. Hoewel spreker zich niet geheel met dit beeld kan vereenigen, moet hij toch de waarheid erkennen, welke in dit beeld schuilt. En al zijn wij, Gereformeerden, nu niet op andere rails gekomen; al streven wij gene andere richting uit; toch moet gezegd, dat in deze dagen onze overtuiging moet worden verbreed. Al zijn wij over het algemeen zeer goed Christologisch geweest, het fundament van den theologischen grondslag mag daaraan niet ontbreken. En dit nu is in onzen tijd niet in het licht getreden; als dit volgens onze Gereformeerde belijdenis had moeten zijn. In alle stellingen is neergelegd, dat het theologisch standpunt tot zijn recht moet komen; alle stellingen dragen een Gereformerd karakter. Het is volkomen waar, dat deze stellingen niets nieuws bevatten. Jaar en dag zijn de zaken, daarin vervat, reeds aan de orde geweest. Op den voorgrond dient te worden gesteld, dat God de Heere in Zich heeft alle hoogheid en verhevenheid, maar ook in Zich bezit

Gevaarlijk misverstand.

In de Overrijtse Kerkbode las men over het besluit der Synode in zake Dr. Scheurer o. m. dit:

o Nederland! Nederland! Gij troetelt het Mahomedanisme in Indië, dat in Armenië uwe broeders vermoordt! En zij Synode van Middelburg, die den geloofmoed der Armenische Christenen tegenover de Mohammedanen herdenkt, verzoekt een zending. Scheurer tegenover elken Mohammedaanse priester, voor zijne naar lichaam en ziel zoo ongelukkige Javanen, die aan zijne lippen hangen, van zijnen Christus te zwijgen!

Alle kent baring God nooit door nu draagt bewustheid, uit den aan onbewuste zelf openba. De spreke zelf volmas daartegen is daarom zelf aan o het oncinde. Maar in moet ook vermogen c baren, zoo wordt dus Zijn vrijen deeling van deze is slet het Godde het schepse van accom is de alsoe de Genadig in zijne br Overgaan Bavinck op waarbij de openbaring mededeelt. nimmer P theistisch, baring eind tisch stand is God de baring; die onderscheid en het ges len de be lijheid zal geheel iets der openba kant; wijst geschapene geweest is den, dat G blik; God zoals bij wordt inges Hij alle di door al he heel. Prof. Bavinck dacht op, dat in den is, al mag deeld word als organis ons dit. A vormen de behoort m staan. Als wereld geh Evangelie, die wereld dus geheel hare schep maatschappi cus van Al schuldij g het Evange toch eene geheel zal ook tussch ook niets d die rijke w of van Go de kunst en De Pant geheel, dat maar het organisme, de geheele bestaat, dat schepel zij organisch theistisch w En wat is nis van lu het leven. Het Darw alle lijnen, en de evo geen weze schepel, d tusschen d band. Oo kunst is e rein der w de grenali kunst, gaat theisme. De wete is ook w element in Verschil van dingen kan versiteit h die verschil ben doen o schap. Wa zijn toch s wijsbegeer Vanwaar kan beanti